

Halászzati Lapok

A Magyar
Mezőgazdaság
melléklete

A Magyar Haltermelők és Halászzati Vízterület-hasznosítók Szövetsége
információs és marketing hírlevele

XII. évfolyam

2011/
március

SZERKESZTI: Szerkesztő Bizottság • FELELŐS SZERKESZTŐ: Hajtun György

Matula bácsi módjára fogják a halat

A Fajsi Dunagyöngye Kishalász Egyesület a közelmúltban, február 6-án tartotta az éves rendes közgyűlését. Miután a MAHAL régi jó kapcsolatát ápol az egyesülettel, sőt, az országos szervezettel is, természetes volt, hogy Csere Lajos, az egyesület elnöke meghívta a közgyűlésre Dr. Orosz Sándor ügyvezető igazgatót. S ugyancsak meghívták Dr. Pintér Károlyt, aki nemrégiben vonult nyugdíjba a minisztériumból és sokat tett a kishalászok halászokért. Hogy mennyit, az abból is kiderült, hogy a közgyűlés egyhangú szavazással ítélte oda Pintér Károlynak a „Tiszteletbeli halász” címet. Berta Zsolt, Fajsz polgármestere támogatásáról biztosította az egyesület tagjait.

A fajsi művelődési ház terme zsúfolásig megtelt, így nem volt probléma a közgyűlési határozatok elfogadásával. Csere Lajos elmondta, hogy a közgyűlés előtt egy másik, az Országos Kishalász Érdekszövetség közgyűlése zajlott. Az elmúlt időszak eseménydúsán telt, hiszen mindenki előtt közismert, hogy a víz mennyi gondot, problémát okozott és okoz még ma is az országban. Ezek a problémák Fajson és környékén is megjelentek. Annak ellenére, hogy a kishalászok halászok a Duna egy bizonyos szakaszán dolgoznak, a belvízi, árvízi feladatok elvégzéséből ők is kivették részüket.

Az elnöki beszámolóban kitért, hogy az egyesület tagjai rendben kiváltották az engedélyeiket. Az egyesület gazdálkodási eredményeit, mondhatni a mérleget, a közgyűlés egyhangú szavazással fogadta el. Pályáztak a Nemzeti Civil Program keretében, ám ezt pénzügyi miatt nem nyerték meg.

A pénzügyi azonban, nem csak az ország központi költségvetésében mutatkozik: az egyesület tagjai sem állnak fényesen anyagilag. A 73 tagból csupán 40–43-an aktívak, vagyis ennyien tudják megfizetni az engedélyt, s beszerezni, karbantartani a halász eszközöket. Ezeket az eszközöket ugyanis ma már nem gyártják,

A halászok kézi szerszámjai

csak házilag, a hagyományok alapján készítik őket maguk a halászok.

Az egyesület halásza a Duna tolnai szakaszán (az 1492–1520. folyamkilométerek közötti szakaszon) halásznak. Csere Lajos úgy fogalmaz, hogy ők még a Matula bácsi módján (ki ne ismerné Fekete István: Tüskevár, Téli berek című regényeit?) fogják a halat. Az ősi szakma nyomait őrzik, védik, s visszahozzák Herman Ottó korát. A varsa, a dobóháló, a kece, az emelőháló teljes köre mind-mind ott lapul a csónak fenekén,

Tartalom:

Átadták „a Gödöllői Halászzati Oktatásért – Kutatásért” kitüntetések	3
Gazdaságos tápfelhasználás a hagyományos pontynevelésben	4
2011. évi halas eseménynaptár	7
Nagyobb figyelmet az édesvízi akvakultúrának	7
A BSE élsportolójának halfogyasztási szokásai	8

amikor a halász a vízre megy. Márpedig megy, mert a víz nélkül bizony meghal a halász. S itt sincs holtsezon, csak a fogási tilalmakkor, ám télen nem azokat a szerszámokat, eszközöket használják, mint a nyári, tavaszi, őszi szezonban.

Ami a folyó állapotát illeti, több a negatív esemény, mint a pozitív, s alig-alig fedezhető fel biztató jelek. A rossz tendencia első sorban a kárókatonák elszaporodásából adódik. A folyam szabályozás tönkreteszti a holtágakat, ezzel a halak természetes ívóhelyei is megszűnnek. Bár a budapesti szennyeződés már sokkal kisebb a korábbinál, de ma is több nagyváros tisztítatlan szennyvize ömlik a Dunába. Ugyancsak nagy probléma, hogy a zátonyterületek benőtték a malátfűt, s emiatt a hal nem tud kijutni az ívóhelyre, s elszórja az ikráját. A fogható hal mennyisége is csökkent, nem véletlen, hogy önmérsékletre szólította az elnök a tagságot. De ami pozitívum, hogy – miután fenékvarsával halásznak – a menyhal fogása nőtt. A csak télen fogható hal nagyon is finom, ízletes eledel. Három éve, hogy a harcsafogás is kedvezőbb, nem ritka a 20–40 kilogrammos egyed sem. Tavaly viszont a pontyszaporulat volt „menyei”, ugyanakkor a törpeharcsa és a kárász is visszaszorult.

A halásztársadalom tekintélyét nagymértékben rombolják a rapsicok, mondta az elnök. Szerinte nem szabad egy mércével mérni a tisztességesen dolgozó halász és a haltolvaj között. Nagy probléma, hogy a társadalmi megítélésben a rapsic maga a

Matula bácsi módjára fogják a halat

halász, aki több száz méteres hálóval lera-bolja a vizet és feketén értékesíti a halat a már jól bevált csatornákon. A valóság azonban nem ez. Csere Lajos szerint a kisser-számos halászok a mai kor Matula bácsijai, akik nem csak halat fognak, hanem együtt élnek a természettel, óvják-védik a környezetet, a vizet, s a benne élő faunát. Ezért is szerveznek rendszeresen olyan programot, amelynek keretében a Duna partját megtisztítják a turisták szemeteitől, az illegálisan kihordott kommunális szeméttől. „Mi a környék halászaival tudunk összefogni, s mindenkivel, aki a Dunát szereti, és akar tenni a folyóért valamit” – jelentette ki az elnök. Ezért is fontos a MAHAL-kapcsolat, amely szakmai alapon erős, s a kisser-számos halászok a szövetséget „nagytestvérként” tisztelik.

Az egyesület a céljai között szerepel, hogy az érdekképviselő mellett a környezetvédelem, a hagyományörzés és a hagyományteremtés a négy legfontosabb tennivaló. A hagyományörzés keretében a régi eszközöket megtartják, míg a hagyományteremtéshez tartozik a falunap szervezése, megtartása az önkormányzattal karöltve, amellyel szintén jó a kapcsolatuk. Az önkormányzat tervezi,

Berta Zsolt, Fajsz polgármestere Duna-parti gyerekként nőtt fel, mindig itt, a faluban élt, így nem csoda, hogy a Duna sokat jelent a számára, akár a település minden lakójának. Viszont nem titkolja azt sem, hogy a halászat mesterségéhez nem ért. Ugyanakkor polgármesterként elkötelezett a halászberekek iránt is. Fajsznál megszűnt a kompátkelés, ami nagy bevételi veszteséget okozott a településnek. Csere Lajos vetette fel, hogy a révnél lévő infrastruktúrát halászati céllal lehetne hasznosítani, mégpedig egy állandó halászati kiállítás rendezésének be az egyik épületben. Az egyesület ugyanis gyűjtögeti a halász kisser-számosokat, de még nem állt össze a múzeum teljes repertoárja. A polgármester azon dolgozik, hogy idén a múzeum megnyílhasson a közönség előtt. Ez a falu lakóinak, gyermekeinek is fontos, mert így nem vesz el egy ősi szakma eszközrendszerét. S hogy a mai kor technikája is hasznosuljon, ezért videóanyagot is készítenek a Dunáról, a halászok munkájáról.

Fajsz négy év alatt eljutott arra a szintre, hogy a magyar zárandokút egyik szállásadó települése. Itt megy el az Euro-Velo kerékpárút nyomvonala, a fejlesztése még most történik, de aki eljut Fajszra, s a Duna-partra, az már a halászok életét is megismerheti. S egyedülálló az a zenefpark is, amelyben olyan fákat ültettek, amelyekből hangszerek készülnek.

hogy filmet készített az egyesületről, a Duna fajszi szakaszáról, a halászok munkájáról, s ezt a filmet az általános iskola nyolcadik osztályosainak is levetítik.

Pintér Károly felszólalásában arról beszélt, hogy napjainkban két nagy kihívás előtt áll a magyar halászság. Az egyik: a halászati törvény módosítása, amelynek jó és rossz oldalai egyaránt lehetnek. A törvény azonban viszonylag régi (1997-ben született), így indokolt korszerűsíteni. Amikor ez a változtatás zajlik, a hivatásos halászság és a sporthalászság (értsd: kisser-számos halász) is hallatniuk kell a hangjukat, tolmácsolni kell a véleményüket a törvényhozóknak. Az ország közvéleményét tájékoztatni kell arról, hogy ez a tevékenység létezik, s hogy mennyire hasznos a társadalom számára, úgy is, mint hagyományörzés, és úgy is, mint a horgászathoz hasonló értékű szabadidős tevékenység. Példaként lehet megemlíteni, hogy bizonyos észak-európai országokban (Finnország, Svédország) a sporthalászság száma több százezerre rúg, s ott nem vált el egymástól a horgászat és a sporthalászat. Mondhatni, több száz ezer rekreációs halász van ezekben az országokban, akik halász és horgász esz-köz egyaránt használnak. Nem feltétlenül kell a két tevékenységet elválasztani, hiszen mindkettő igen szép hobbi, és egyre kisebb mértékben jelent jövedelem-kiegészítést. De ahhoz, hogy az ország közvéleménye is tisztában legyen ezekkel a dolgokkal, a magyar halászságnak hangosabbnak kell lennie.

Fontos, hogy regionális és országos szinten is kialakuljon megfelelő összefogás a sporthalászság között. A régiókban viszonylag jók a tapasztalatok, de az országban nagyon sok sporthalász van, aki nem tagja egyesületnek. Évente 3000 ilyen jegyet adnak ki, s különösen nagy a létszám Békés, Győr-Sopron, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben, ahol helyenként bizonyos szociális szerepet is játszik e halfogási mód. Olyan példát is említett Pintér Károly, amely mélyebb társadalmi probléma megoldásában is közreműködést jelent. Borsod megyében a roma önkormányzat szervezésében tartottak kisser-számos halász tanfolyamot (nemzetközi támogatást nyertek a tanfolyam megrendezésére, az első éves engedélyekre és az emelőháló anyagára), s azóta a résztvevők 40 százaléka váltja ki rendszeresen a jegyet. Nos, az ilyen példák is segítenek a sporthalászat társadalmi elismertetésében.

Ugyancsak nagy kihívást jelent a halászati jog közelgő pályázatása, hiszen a haszonbérleti szerződések lassan lejárnak. Az új pályázatok előkészítésére már most meg kellene kezdeni a felkészülést. Az volna az egyik megoldás, hogyha egy-egy vízterületre létrehoznának olyan konzorciumot, amelyben benne vannak a sporthalászság, a

horgászok, s a hivatásos halászok szervezetei is. E konzorciumok alapíthatnának olyan gazdálkodó szervezetet (pl. kft-t), amely eléggé tőkeerős lenne halgazdálkodási szakember, adminisztráció és halőri gárda alkalmazására, de folyamatosan a konzorciumot létrehozó szervezetek ellenőrzése alatt maradnának. Ezzel a konzorciumok demonstrálhatják a döntéshozók felé, hogy jó gazdái lesznek az adott vízterületnek.

Orosz Sándor ügyvezető igazgató előadásában elsőként arról szólt, hogy a magyar halászság érdekvédelmi szervezete kettévált, s a MAHAL mellett megalakult a Magyar Akvakultúra Szövetség. Mindkét szervezet deklarálta célja az, hogy egymás tiszteletben tartásával közös célok megvalósítása érdekében dolgozzon. Nincs más út, mint az együttműködés, hiszen önmagában egyik szegmens sem tudja érvényre juttatni álláspontját. Az 1997. évi 41. törvény meghozatala is azért volt sikeres, mert az érintett felek mindegyike egy csónakban ült, s egy irányba húzta az evezőt.

A Duna-stratégia kialakítása napi kérdés, amelyről a szövetség álláspontja leginkább azon szervezetekéhez áll közel, amelyek az élő, életet adó Duna mellett voksolnak. Sajnálatos, hogy a lehangosabbak nem így gondolkodnak a Dunáról, ők kizárólag energiahasznosításként, közlekedési útvonalként tekintenek a folyóra, ez pedig nem kedvező a halászat és a hal szempontjából. A társadalmi vita évek óta zajlik, ma is tart, de még nincs hivatalos magyar kormányzati álláspont, s még tart a küzdelem, amely a magyar halászság érdekeit is érvényre juttatja.

Sokan igyekeznek úgy beállítani, hogy a vizeken halászeszközzel jogszerűen halat fogni szándékozó emberek kevesen vannak. Nem ez a helyzet, jelentette ki az igazgató. Különösen nem, ha európai szinten vizsgáljuk a kérdést, hiszen szinte mindegyik uniós országban létezik ilyen tevékenység, és nem is kis mértékben. Európai jelenségről van tehát szó, s mindenütt úgy tekintenek rá, hogy fontos fenntartani mind a természetvédelem, mind az emberi élet jobbá tétele szempontjából. Ráadásul egészséges végtermék születik.

Az igazgató kapcsolódott ahhoz a javaslathoz, miszerint legyen egy újabb halász konferencia. Egyben bejelentette, hogy a MAHAL stratégiai együttműködési megállapodást kötött a Szent István Egyetem Halgazdálkodási Tanszékével abból a célból, hogy a hazai természetes vízi halászati stratégia elkészüljön. A munka elkezdődött, s ez év tavaszán kezdődik az érintettekkel való egyeztetés. Az egyeztetésben annyira számít a szövetség a fajszi egyesületre, hogy itt, Fajszon rendezné meg az egyik egyeztetési fórumot. A felkérést Csere Lajos örömmel elfogadta.

H. Gy.

Átadták „A Gödöllői Halászati Oktatásért – Kutatásért” kitüntetések

Különleges és szép alkalomból gyülekeztek a szakma képviselői február 25-én Gödöllőn a Halgazdálkodási tanszék meghívására. Első alkalommal került átadásra a tanszék által alapított kitüntetés, mely „A Gödöllői Halászati Oktatásért – Kutatásért” elnevezést kapta.

A kitüntetés megalapításában nagy szerepet játszott egy *Balogh József*, a Haltermozs volt igazgatója és *dr. Urbányi Béla* tanszékvezető között a 2009. évi államvizsga során lezajlott baráti beszélgetés. Ezen a beszélgetésen felelevenültek a régi emlékek a hőskorból, amikor a halászság számon tartotta azon kollégáit, akik maradandót tettek és alkottak a hazai halászati szakmában. Ez a beszélgetés inspirálta a Halgazdálkodási tanszék kollektíváját, hogy megalapítsák a kitüntetést.

A kitüntetés alapításához a hivatalos szolgálati út betartása, majd ennek eredőjeként az anya-kar, a Mezőgazdasági- és Környezettudományi Kar tanácsának hozzájárulása, a kari SZMSZ (Szervezeti és Működési Szabályzat) módosítása is szükségeltetett. Az adminisztratív akadályok elhárítását követően választották ki azt a három szakembert, aki a kiválasztási kritériumok meghatározása szerint jogosulttá vált. A kitüntetést olyan szakemberek kapják, kaphatják meg, akiknek gödöllői kötődése elvitathatatlan és bizonyított.

Első évben az alábbi kollégák részesültek az elismerésben:

- *Dr. Woyńárovich Elek* professzor, akinek nevéhez fűződik az '50-'60-as években a gödöllői Agrártudományi Egyetemen a halászati oktatás meghonosítása, majd ő volt az, aki ezen oktatás felelevení-

Csoma Antal, Láng Mária, Lexi bácsi menyje és Balogh József

tését és újraalapítását sikeresen szorgalmazta 1985 októberében, és javaslatára került az egyetemre *Dr. Horváth László* professzor.

- *Dr. Csoma Antal* nyugalmazott elnök, aki az elsők között hallgatta le és szerzett diplomát a halászati, halgazdálkodási ismeretek elsajátításából egyetemünkön, és aki életpályája során meghatározó hatásként tartotta számon a gödöllői diákeveket, és tartja mai napig második otthonának az egyetemet.

- *Balogh József* nyugalmazott igazgató, aki Csoma Antal társaként az elsők között ismerkedett meg a haltenyésztés és -gazdálkodás alapjaival, az egyetem befejezését követően a szerzett ismereteket alkalmazta a gyakorlati szakmában. Életpályája során a gödöllői kötelék folyamatosan fellelhető, szívesen oktatta és tanította a szakma gyakorlati rejtelmire a fiatalabb gödöllői generációt, meghívott előadóként gyakorta még a katedráról is, és rendszeresen segítette a tanszék munkáját államvizsgabizottsági tagi funkció betöltésével.

A kitüntetésre a tanszék meghitt szakmai összegyűjtelt szervezett, melyre Lexi bácsi egészségi állapota miatt személyesen nem tudott eljönni, őt *dr. Láng Mária* képviselte, míg Tóni bácsit és Jóska bácsit a családja is elkísérte.

A díjazottak nem kapták „ingyen” a kitüntetést: mindhárom kollégának a tanszék által az elmúlt évben kiadott egy-egy szakmai könyv ismertetését is fel kellett vállalnia, melyet természetesen örömmel és készséggel megtettek.

A kitüntetést díszoklevél és egy egyedi, halászati motívumot tartalmazó kerámia alkotta, valamint a nevezett kollégák neve felkerült a tanszék épületében felállított faragott domborműre, melyen a következő felirat található: „Emlékül elődeinknek és nagyjainknak, akik a gödöllői halászati oktatás és kutatás hírnevét öregbítették.”

A rendezvényt közösen elfogyasztott ebéd keretében kötetlen beszélgetés zárta. A tanszék ezúton is kíván jó egészséget és további sikeres halas éveket a kitüntetett kollégáknak!

Gazdaságos tápfelhasználás a hagyományos pontynevelésben

A pontyok takarmányozásában igen sok tévhit, vagy megfigyeléseken alapuló, de rossz következtetés alakult ki egészen a XX. század elejéig, mikortól is már komolyabban és tudományos alaposítással kezdték vizsgálni a halak élettanát, takarmányigényét. A teljesség igénye nélkül meg kell említeni Susta József, Corchus Béla, Répássy Miklós, Maucha Rezső úttörő munkásságát, majd a század második felében Ribíánszky Miklós, Woynárovich Elek, Antalfi Antal, Tölg István, Horváth László, Tamási Gizella, Tasnádi Róbert kutatási eredményeit, melyek a mai takarmányozástechnológiában nemcsak hogy megállják a helyüket, de alapját képezik minden takarmánytervezésnek. Tudományos tapasztalataik nélkül elképzelhetetlen a XXI. századi tavi pontynevelés.

Számos külső tényező a pontyok takarmányigényét sokkal jelentősebben befolyásolja, mint melegvérű gazdasági állatainkét. Ezek közül a legfontosabb és legkézenfekvőbb talán a vízhőmérséklet és a vízben oldott oxigén mennyisége. De gondolnunk kell az éghajlati-meteorológiai változásokra is, úgymint az évszakok hosszúságára, a napsütéses órák számára, a csapadék mennyiségére, eloszlására, a légnyomásváltozásokra, a léghőmérséklet-ingadozásokra, a szélviharra stb. Az nyilvánvaló, hogy a vízben – halastóban – mérgező vegyületek, betegségek jelenléte nem kívánatos, de bizonyos vegyületek, oldott tápanyagok, eltérő pH-szintek, káros mikroorganizmusok – melyek a tógazda számára szabad szemmel nehezen megfigyelhetők – szinte észrevétlenül rontják a halak étvágyát, de legalábbis befolyásolják a „kiegészítő takarmányok” felvételét.

Több tényező

Nem csak a halak étvágyát, hanem természetes táplálékbázisuk minőségét is befolyásolja a halastó-rendszer átlagmélysége, vízellátottsága, vízmozgása. A bő vízellátottságú, gyakori vízátfolyással rendelkező, mély völgyzárógátas tavakban a víz nem tud olyan hamar és tartósan felmelegedni, a zooplankton-állomány nehezebben szaporodik fel. A sekély, gyorsan átmelegedő vizek viszont könnyen felmelegedhetnek és a kevesebb „puffer-víz” miatt könnyen eltolódik az oldott tápanyag mérlege, ami gyakran – akár a kékalgák által közvetve – oxigénhiányhoz vezet.

A pontyok takarmányozásánál figyelem-

be kell venni más, táplálék-konkurens állatok (nem csak halak, pl. abrakfogyasztó madarak) vagy ragadozók jelenlétét, amik kézzelfogható kártételükön kívül a pontyainkra gyakorolt stresszhatással is terhelik az állományt. Kormorán-invázió esetén menekül a hal a nádasba, keresi a búvóhelyet, elhagyva az etetett nyíltvizet. Mindez nem csak súlygyarapodás-kiesésként jelentkezik az ősszel, hanem komoly egészségromláshoz, kutató állatorvosok szerint akár fekélyes bőrgyulladás kialakulásához vezethet.

A táplálkozás, méginkább a takarmányhasznosulás szempontjából fontos a halak ivarérettiségi állapota. Közvetlenül az ivási időszakban a pontyok nem táplálkoznak. A hatalmas petefészkek vagy a hidratálódott herék tömege az ivás után jelentősen lecsökken, az értékes természetes táplálékbázisból képződött „haltömeg” elvész. Ezért az ivarérett, 3–4 nyaras pontyok növekedési üteme jelentősen csökken.

Az elmúlt évtizedek hagyományos extenzív (esetleg félintenzív) pontytakarmányozási technológiája azzal indul, hogy tavasszal, népesítés előtt alapos trágyázással előkészítjük a tavat. A 10–14 °C-os vízben a planktonikus szervezetek felszaporodásával a szervetlen és szerves tápanyagok átalakulnak a tóban és mintegy terített asztalként várják a hal népesítő-anyagot. A kihelyezett növedék pontyok ideális környezetben hetekig fellelik a növekedésükhöz is elegendő táplálékforrást, mely főként állati planktonból, rovarokból, férgekkel, esetleg puhatestűekből tevődik össze. A fenntartó trágyázás viszont májustól már általában nem elég, kiegészítő ta-

Szabó Krisztián

karmány nélkül nem képes az optimális növekedésre az állomány. A tavasz közepe felé meg kell kezdenünk a szoktató etetést.

Június-július magasságában már az éves takarmány igen jelentős részét, havonta kb. 25%-át feleltetjük a hallal, ami a folytatós trágyázás hatására fennmaradó zooplankton-állománnyal és a vízi vagy vízhez kötött rovarokkal, férgekkel – szűnyoglárvákkal, mindenféle vízibogarak lárváival, bentoszakló férgekkel, piócákkal – kiegészítve még közel optimális szénhidrát-fehérje-arányú napi tápanyagforráshoz juttatja a halat.

Meg kell említeni, hogy a tógazdák egy része kizárólag fehérjeforrásként tekint a tóban fellelhető természetes táplálékbázisra, ami azért túlzás, hiszen ha belegendolunk, a halak az „ősi”, természetes állapotban ehhez alkalmazkodtak, más, ún. abraktakarmányhoz (szénhidráthoz) nem juttattak hozzá folyamatosan. Véleményem szerint az állati planktonra önmagában teljes értékű haltakarmányként kell gondolnunk. Fehérjeforrásként, illetve fehérjehiányként akkor jöhet számításba, ha a felgyarapodott pontyállomány teljesen kifalta, kiszűrte már a tóból a számára hasznosítható mérettartományt. Jól népesített tavakon ez az állapot augusztusra mindenképpen bekövetkezik, ha mégsem, gyanazkodnunk kell a darabszám hiányra.

Az abraktakarmányok (búza, kukorica, tritikálé) fehérjetartalma alacsony, mindössze 10% körüli, a növényi fehérjének csak töredékét képes beépíteni a hal a testébe, ráadásul még a száraztakarmányok

esszenciális aminosav készlete is hiányos, ezért önmagában rosszul hasznosul. Így az augusztusi, és gyakran meleg szeptemberi – esetleg október eleji! – időszakban fehérjéjéptelésre van szükség. Az általános gyakorlat szerint a fehérjehiány pótlására a napi takarmányadag 20–30%-át váltjuk ki fehérjében gazdag hüvelyesekkel (szója, borsó, régebben csillagfürt). Az állati eredetű fehérjék alkalmazásának ma már gátat szab az az állategészségügyi rendelkezés, mely szerint haszonállatok etetésére csak hallisztet szabad használni a prionok terjedésének megakadályozása érdekében. Régebben a tápokban jó hatásfokkal használtak hús-, illetve vérlisztet is, élelmesebb gazdák vágóhidak melléktermékeit is felettették halaikkal megfelelő előkészítés (általában darálás, főzés) után.

Üzemi kísérlet

A takarmányozás gyakorlatának rövid összefoglalása után nézzük a tényeket. Az elmúlt évek gazdasági helyzete, a piaci ponty ár stagnálása miatt a nyár végi, őszi eleji hüvelyesek általi fehérje-utánpótlás sokszor elmaradt, a gazdák egy része kihagyta a technológiából, inkább ritkábban népesített. Talán nem is volt olyan jó tapasztalat a gazdaságosságra, hiszen a szója ára közel négyszerese szokott lenni (120–140 Ft/kg pl. 2009. év) az abrakénak és a fent említett hiányos fehérjékészlete miatt nem volt olyan hatékony, ha spórolósan etettünk vele. A tápos etetést sokáig mindenki az intenzív rendszerekben gondolta helyénvalónak, a hagyományos tavi nevelésben szinte szükségtelenné tűnt, azzal nyugtatva magunkat, hogy még

augusztusban is „tele van” a tó cyclopszal, „talál magának az a hal...”. De gondolkodjunk csak bele, a mi mérsékelt éghajlati övünkön uralkodó, amúgy is rövid tenyészidőszakból – ami 3–4 teljes értékű hónap – kihagyjuk az értékes (meleg) augusztust, szeptembert!

Ebben a két hónapban a nem temperált intenzív gazdaságok megduplázzák-triplázzák a hal egyedsúlyát! Tehát a pontynál, optimálisan meleg vízhőmérsékleten, igenis helye van a fehérjéjéptelésnek, de csak az okszerű és megfelelő beltartalmú fehérjéjéptelőknak! A tápok alkalmazásánál sokszor az a félelem, hogy túl drágák, emelkedni fog az önköltség, kurtítva az amúgy sem magas hasznot, de ez nem minden esetben igaz!

Először én is szkeptikus voltam, utána számolni kezdtem, hittem a logikában, mások rendkívül jó tapasztalatát elosztotam kettővel, és úgy döntöttem, hogy a táp használata megér egy visszafogott üzemi kísérletet, ami a kísérlet második évében, 2010-ben már 30 tonnás tápfelhasználásra nőtte ki magát! Az eredményességről csak annyit, hogy most legalább 20–30%-kal több halat termelünk ugyanakkora – 107 ha – területen. Mindehhez szemléletváltásra és a technológia szigorú receptúrákövetésére volt szükség.

Egyelőre a teljesség igénye, táblázatok, számsorok bemutatása nélkül szeretném levezetni a tógazdaságunkban kialakított kiegészítő tápos pontyvetési technológiát.

Az alkalmazást megelőző problémafelvetés az volt, hogy hogyan tudnánk több halat termelni Dinnyésen az állandó vízhiány mellett, ráadásul a halhús minőségének megőrzésével úgy, hogy az előállítás

önköltége nem, vagy csak csekély mértékben növekszik.

Mivel az elmúlt 20 évben tógazdaságunk egyre kevesebb vizet kapott, és ezt a mennyiséget is inkább a tél végi hóolvadás idején, ezért tavainkat általában március végéig fel kell töltenünk. Az ivadéknvelés ilyenkor nagyon veszélyes, hiszen a kora tavasszal víz alá helyezett – és júniusig halmentesen álló – tóvíz elöregszik, a benne felhalmozott tápanyag kifulladás a tavaszi – kihasználatlan – planktoncsúcsban, majd a Cladocera által teljesen áttetszőre szűrt tóvíz erős fenéktúró munkát végző – idősebb korosztályú – hal nélkül erősen benővényesedik, szélmalomharcá téve a további küzdelmet a tápanyag fenntartásáért. Hiába próbálkoztunk 1–2 nyaras amur bikultúrával a nagy tavakon, az üzemi vízszint alatti vízmélységnél, a nyár második felétől nem hozott megoldást. Ivadéknvelésre így maradtak a kisebb, 0,5–2 hektáros előnevelő tavak, melyeket – az előneveléssel – addigra már sokszor 2–3-szor is kizsartoltunk. Bizony nem csoda, hogy az őszi halászatnál csalódnunk kellett. Ezt sokszor még az is tetézte, hogy a hiányos természetes táplálék-ellátottságú tavaknál gyakran szétnőtt az állomány, nem volt egyöntetű az egy időben kihelyezett előnevelt ponty sem.

Sokat töprengtem a megoldáson, míg végül volt főnököm, Szabó Róbert segítségével a nálunk alkalmazott ivadéknvelő tápos módszert meghonosítottam Dinnyésen is. Az elmúlt néhány év alatt hasznos tapasztalatokra tettem szert. Az egyik legfontosabb, hogy az őszi haltermést jelentősen meghatározza a kihelyezéskori minőségi plankton nagy tömegű jelenléte. A télen

A tógazdaság legnagyobb tava

legyengült állomány akkor marad meg a legnagyobb százalékban és hasznosítja majd jól a későbbi „kiegészítő takarmányt”, ha immunszisztémáját helyre hozzuk és feltöltjük a hal szervezetét vitaminokkal, esszenciális aminosavakkal. Ezt a legritkább esetben biztosítják a takarmányok, de még a tápok alkalmazásánál is meghalálja magát ez a kezdeti gondoskodás. A kihelyezéskor – legyen az előnevelt, vagy akár kétnyaras – nagy tömegben felszaporodó Daphnia fajokra van szükség, a Copepodák sokkal gyengébb eredményt hoznak, akármekkora sűrűségben vannak a tóban.

Ha a fiatal előnevelt állományt „Eldorádóba” helyezük ki és már a kezdetekkor táppal egészítjük ki étrendjét, a planktonból időszakot egészen a nyár végéig elnyújthatjuk, hiszen a hal nem falja ki mohóságában a természet adta táplálékba: a gazda által „csirkecombot is kap a krumplihoz...”.

Igen hálás, féltlenzív rendszert alakíthatunk így ki, hiszen az abrakmennyiség 30–50%-át táppal kiváltva, én év végére másfélszereztem, de előfordult, hogy megkésztettem a gyenge 7–8 mázsás ivadéktermést. Szakavatott kollégáim érezhetik, hogy ez a tápmennyiség már jelentősen befolyásolja az önköltséget, ami valóban így van, viszont cserébe nagyobb átlagsúlyú, jó kondíciójú, összességében kiváló telepítőanyagot nyerünk a további termeléshez. Továbbá felhívom a figyelmet arra, hogy az említett 30–50%-ot nem helyettesítettük, hanem kiváltottuk táppal! Tulajdonképpen ez azt jelenti, hogy az elhagyott abrakmennyiség helyett nem ugyanannyi, hanem fele, esetleg harmad mennyiségű tápot használtunk. Ha valaki kételkedne még mindig a táp szükségességén, számolja ki, hogy planktonszegény vízben, kizárólag abrakon nevelt egynyarasnak mennyi a takarmány-együtthatója. Bizony, 10–12 kg-ra is kijöhet az egy kiló ivadékhal hús előállításához szükséges abrakmennyiség! – nekünk korábban sajnos ezt is ki „kellett” próbálnunk.

Helye van a tápnak

De teljesen gazdaságos módszert ígértem, ezért az alábbiakban bemutatom az egyik 30 hektáros tavi „kísérletünket”. 2009. évben, már meggyőződve a táppal erősített ivadék sikeréről, kétnyaras halnál is alkalmaztam a módszert. A termelési év során napi rendszerességgel vezettük a felletett takarmány mennyiségét és rendszeresen végeztünk próbahalászatokat. Az őszi halászatot követően táblázatba foglaltam az adatokat, és ismerte a megmaradást, valamint a konkrét termés mennyiséget, megpróbáltam meghatározni egyes időszakokban a takarmány-együtthatót és a napi testtömeg-gyarapodást. A természetes táplálék hozamát nem vettem külön, hanem belekalkuláltam a takarmány-együtthatóba. Mindezt nyugodt szívvel tet-

tem, hiszen zooplankton alig volt a tó több éves, „elhasznált” vizében. Érdekes megállapításokat tettem. Végláthatatlan okfejtés és táblázatelemzés helyett csak a végső konklúziókat mutatom be.

A vizsgált időszakban a próbahalászatoknak megfelelően állítottuk be a napi takarmányadagot. Egy- és kéthetes hagyományos etetési időszakot követően a napi (abrak-) takarmány 30%-át elhagytam és helyette 10%-nyi tápot adtam. Az utólagosan is igazolt számok önmagukért beszélnek: egy héten keresztül a táppal kiegészített takarmányú hal kétszer nagyobb testtömeg-gyarapodást ért el, mint korábban, kizárólag abrakokkal etetve. Kiszámolva az egy kilogramm halhúsnövekmény takarmányköltségét, szinte forintra pontosan ugyanannyi lett mindkét esetben! Másik alkalommal, mellékes hatásként, antibiotikum-kezelés nélkül elkezdett visszahúzó-

Végezetül egy pár szót a tápok áráról, minőségéről is. A tápoknál a beltartalom mellett fontos követelmény a vízállóság. Egyes tápok nagyon hamar – percek alatt – szétmállanak, míg a jobb minőségűek 12–16 órán keresztül megtartják eredeti formájukat. Ár szempontjából a külföldi nyújtó tápok kb. 170 Ft/kg nettó áron kaphatóak, míg a hasonló beltartalmú magyar táp tavaly 130 forintba került kilogrammonként. Azt javaslom mindenkinek, hogy bátran próbálja ki az olcsóbb árfekvésű magyar – szarvasi – tápot, csak egy kritériumot kell betartani: kizárólag a matrica méretet (3 és 6 mm szemcsenagyság) szabad használni, az utólagosan tovább ropantott és méretezett tápok hamar szétesnek. A magyar táp olcsóbb ára ellenére vetekszik a külföldi tápokkal, és még nagy előnye, hogy nem kell kamionszám bevásárolni az év elején, hanem elég egy héttel

Az ivadék jól fejlődik

ni a kialakuló fekélyes bőrgyulladás, ami valószínűleg a táp helyes anyagcserét elősegítő nyomelemei, vitaminjai miatt következhetett be. A kalkulált takarmány-együtthatók tápnál 1,2–1,8, az abraknál tápos kiegészítés esetén 3,5–4,5, táp nélkül pedig 6,0–7,5! Fentiek alapján belátható, hogy a hagyományos tavi halnevelésben is van létjogosultsága a tápnak, ha azt kellő mennyiségben használjuk. Okszerű alkalmazásukkal a takarmányköltség nem nő, vagy csak elenyésző mértékben, de cserébe a hektáronkénti termésátlagainkat jelentősen, 20–50%-kal növelhetjük és az így előállított hal nem zsíros, de jó kondíciójú, kiváló ízű portéka lesz.

előre megrendelni és legyártják a friss tételt. Dinnyésen a szarvasi pontyot helyett magasabb állati fehérjetartalmú tápot kérünk és a kiegészítő jellegű alkalmazás miatt megemelt C-vitamin tartalmút.

Ha bárki elhiszi az írásomnak akár csak a felét is, próbálja ki és alkalmazza a fenti módszert. Az ideai abrakmennyiség árak mellett biztosan nem fog a tápban csalódni. Ha javasolhatom, a beszerzésnél támogassuk a magyar portékát – ezt bátran állítom, minden anyagi részesedés nélkül – és pontynevelésnél használjuk a Szarvason előállított és „bejártot” Dinnyési Tilápia tápot.

Szabó Krisztián
Dinnyés

2011. ÉVI HALAS ESEMÉNYNAPTÁR
Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók Szövetsége

Időpont	Helyszín	Esemény	Szervező	Bővebb információ	web/e-mail
Május 1.	Ócsárd	Halmajális	H&H Carpio Kft.	Wirth Anita: 06-30-929-5789	ocsard@freemail.hu
Május 21-22.	Mohács	Nepomuki Szent János ünnepe	Mohács Város Önkormányzata, Mohácsi Halászati Kft.	Vikár Csaba: 06-69-311-833; 06-20-980-5964	www.mohacs.hu
Május 29.	Akasztó, Horgászpark és Halascsárda	VII. V.I.P. Horgászderby	ÖKO 2000 Kft.	Szabó Róbert: 06-20-466-4164	www.halascsarda.hu
Június vége	Dömsöd	Hal-Víz Napok	Ráckevei Dunaági Horgász Szövetség	Tóth István: 06-30-200-5207	www.rdhsz.hu
Június 24-26.	Tata, Várak	Péter-Pál-Napi Halfogások	Tatai Mg. Zrt.	Filipsz Attila: 06-20-462-5890	filipszattila@gmail.com
Július 9.	Sáregres, Rétimajor	Szent Péter-Napi Halászbúcsú	ARANYPONTY Zrt.	Sitkei Judit: 06-25-509-190, turizmus@retimajor.hu	www.aranyponty.hu www.retimajor.hu
Július	Ócsárd	Mélyvíz Fesztivál	H&H Carpio Kft.	Wirth Anita: 06-30-929-5789	ocsard@freemail.hu
Július	Balatonboglár, Platán strand	Balatonboglári Halászléfőző Verseny	Bubi Food Kft.	Peitler Szilárd: 06-30-937-3734	
Július 7-10. halfőzés 9-én	Baja	16. Bajai Halfőző Fesztivál	Baja Marketing Kft.	Dobos Edit: 06-79-420-811, 06-20-326-8737	www.bajaihalfozofesztival.hu
Július 16.	Balsa, Tisza-part	V. Szárnyas-Hal Fesztivál	Balsa Önkormányzata, Szabolcsi Halászati Kft.	Vojtó Noémi: 06-70-280-2653, 06-42-410-038	
Augusztus 6-7.	Vonyarcvashegy	40. Halász-Emléknep a Balatoni Halászok Napja	Vonyarcvashegy Önkormányzata, BHNp Zrt.	06-84-519-640	www.vonyarcvashegy.hu , www.balatonihalgazdalkodas.hu
Augusztus 13.	Nagybaracska, Bárka Csárda	Sobri-Kupa Halfőző Verseny	MOHOSZ Hal Kft., Polgármesteri Hivatal	06-79-361-683, Ragadics Zoltán: 06-70-334-9504	
Augusztus 20.	Gyomaendrőd	Szent István-Napi Sokadalom és Nemzetközi Halászléfőző Verseny	Tourinform Iroda, Kőrösi Halász Szövetkezet	06-66-386-851, Palov Pálné: 06-30-555-8682	
Augusztus 20.	Akasztó, Horgászpark és Halascsárda	VI. Szalkamentes Halfőző Verseny	ÖKO 2000 Kft.	Szabó József: 06-20-943-3564, 06-20-550-5000	oko2000@kabel2.hu www.halascsarda.hu
Szeptember közepe	Ráckeve	Őszi Ászok Fesztivál	Ráckevei Dunaági Horgász Szövetség	Budai Gábor: 06-24-518-650	www.rdhsz.hu
Október 14-16.	Tata, Kastélypark	Tatai Öreg-tavi „Nagy halászat”	Tatai Mg. Zrt.	Filipsz Attila: 06-20-462-5890	filipszattila@gmail.com
November	Gödöllő	SzIE Tudományos Diákköri Konferencia	SzIE Halgazdálkodási Tanszék	Dr. Urbányi Béla: 06-30-211-3704	Urbanyi.Bela@mkk.szie.hu

Nagyobb figyelmet az édesvízi akvakultúrának

Magyar kezdeményezésre a tengerparttal nem rendelkező öt uniós tagállam, Ausztria, Csehország, Szlovákia, Luxembourg és Magyarország szakminiszterei nyilatkozatot adtak át *Maria Damanaki* halászati biztosnak Brüsszelben, amiben azt kérték, hogy a Közös Halászati Politikában (KHP) kapjon nagyobb szerepet és támogatást az édesvízi haltartás és halnevelés (akvakultúra). *Fazekas Sándor* vidékfejlesztési miniszter Brüsszélből hazatérve a repülőtéren tájékoztatta a sajtót a nyilatkozat fogadtatásáról és a várható lépésekről.

A magyar szakértői háttérünkön is alapuló nyilatkozatban az öt tagállam azt kéri, hogy a megújítás előtt álló KHP a reform után vegye figyelembe azon tagországok érdekeit is, amelyek tengerparttal nem rendelkeznek, de édesvízi haltartással foglalkoznak. Többszörösen is megér-

demlik a támogatást az édesvízi haltartó gazdaságok – mondta a miniszter. Egyrészt, mert alternatívái a tengeri halászatnak, másrészt, mert a halastavakra jellemző változatos élővilág-kiemelve a sokszor páratlan madárfaunát-fenntartása ösztönös társadalmi érdek, és a társadalom nem várhatja el a haltenyésztőktől, hogy e feladat költségeit egyedül viseljék. *Fazekas Sándor* abbéli meggyőződésének adott hangot, hogy ezen a téren van esély a számunkra fontos tagállami érdekek érvényesítésére. A biztos asszony jóindulattal fogadta a megkeresést, mondta, majd további egyeztetések után júniusban, tehát még a magyar elnökség alatt kerül a Tanács elé a halászati politika tervezete, amelynek a szóban forgó dokumentum is egyfajta előkészítő anyaga.

Lapunk kérdésére, hogy fejlesztési tá-

moogatásra számíthatnak-e a magyar halászatok 2013 után, a vidékfejlesztési miniszter optimizmusának adott hangot. A KHP fontos közösségi politika, és jelentős összegeket szánnak rá, mondta, amelyből az édesvízi halászat is meg kell hogy kapja az őt megillető részarányt. Hiszen a tengeri halászat lehetőségei legalábbis korlátozottak, a halfogyasztás iránti érdeklődés viszont nem csökken, tehát más utakat kell keresni. Hasonlóan kedvezőnek látja *Fazekas Sándor* a magyarországi halászatok jövőjét. Mint elmondta, mintegy kétszeresére nőtt a halfogyasztás az előző 10-15 évben, és a kedvező tendencia folytatódik. Hozzátette, hogy a horgászat növekvő népszerűsége szintén a halra és a halászatra irányítja a figyelmet, ami jó hír a Magyarországon működő mintegy 360 tógazdaságnak.

A BSE élsportolójának halfogyasztási szokásai

A halfogyasztó nemzetek élcsoportjába tartozásunk emlékéért vissza kell forgatnunk az idő keretét. A hazai éves halfogyasztás lesújtó 2010. évi adata (4,2 kg/fő) alátámasztja, hogy jelenleg fényévnyi távolságra vagyunk az EU-átlag halfogyasztási normáitól, amely egy évre vonatkoztatva hozzávetőleg 22 kg/fő. A legnagyobb vívónemzetek sorába tartozásunk emlékének felidézése érdekében azonban koránt sincs szükség a messzi múltba visszatekinteni. Nagy Orsolya 2009-ben a törökországi vívó-világbajnokságon elért harmadik helyezéssel a női kardvívás első magyar egyéni világbajnoki érmét szerezte meg.

A Budapesti Sport Egyesület legeredményesebb női kardforgatója a fekete álarcos Zorrót megtestesítő *Christian Meiernek* is vívőleckét adhatna, amelyet legjobb eredményei (egyéni: VB-bronz 2009-ben, EB-bronz 2001-ben, 2003-ban és 2007-ben, EB-ezüst 2002-ben, valamint húszszoros magyar bajnok; csapatban: EB- és VB-ezüst 2002-ben, VB-bronz 2005-ben) is igazolnak. Kitartása és sportolói elhivatottsága mellett halfogyasztási szokásai miatt is követendő példaképpé válhat a fiatal sportolók számára! Interjúalanyommal a Pézsa Tibor Vívóakadémiának is otthont adó Budapest Sport Egyesületben találkoztam, ahol az asszózás szünetében tehettem fel a jeles sportolónak a kérdéseimet.

- **Milyen gyakran fogyasztasz halat?**
 - Hetente fogyasztom.
- **Hol szoktál legtöbbször halat enni?**
 - Halfőző fesztiválokon és otthon, ahol baráti társasággal grillezzük a halat.
- **Melyik fesztiválokra jársz?**
 - A Nemzetközi Tiszai Halfesztiválra, a Bajai Halfőző Fesztiválra, a Tisza-tavi Hal és Pusztai Ételek Fesztiválra és a Péter Pál-Napi Hal Lakomákra szoktam kilátogatni.
- **Hol vásárolod az alapanyagot?**
 - Helyben értékesítő kistermelőktől, piacon szoktam vásárolni.
- **Milyen halterméket fogyasztasz a leggyakrabban?**
 - Leggyakrabban tenger gyümölcseit, afrikai harcsát és sült pisztrángot eszek.
- **Milyen vásárlásösztönző tényezőket veszel figyelembe a haltermékek megvásárlásakor?**
 - A lélektani árplafon mellett a szívem a hazai termékek megvétele felé húz, azonban szerintem szélesíteni kellene a termékpalettát.
- **Milyen haltermékekre gondolsz, amikor a termékpaletta szélesítését említed?**
 - Elsősorban füstölt halhúsokra, halpasztákra gondolok.
- **Eljársz-e a szabadidődben horgászni?**
 - Sajnos a sport mellett nincsen időm

erre a valóban szép, természetközeli hobbi-ra, bár lenne kedvem hozzá.

• **Hallottál-e már a magyar halfogyasztást népszerűsítő versenysorozatról: „a Halra Magyar, Halra Bor!”-ról?**

– Igen, az interneten olvastam róla. Kifűnő kezdeményezésnek tartom, hiszen a hagyományos hazai halételek megismerése mellett betekintést nyerhetünk a halételekhez illő borok kiválasztásának rejtelmeibe is.

Nagy Orsolya, ezúttal halat grillez

• **Hogyan népszerűsítenéd a halfogyasztást hazánkban?**

– Szerintem minden ember szívéhez a hasán keresztül vezet az út, ezért pl.: karácsonyi vásárokon a haltermékek kóstoltatását fontos szempontnak tartanám. Emellett óriásplakátokon, frappáns vezérmondattal (például: A hosszú élet titka egy villanyűtőn nyira van előtted, ezért ne habozz megkóstolni!) kellene felhívni az emberek figyelmét a rendszeres halfogyasztás fontosságára.

• **Milyen fizikai edzésekkel készülsz fel a versenyeidre?**

– Hetente kétszer reggel 7-re megyek a Marczibányi Sportcentrumba, ahol általános erőlteti edzésen veszek részt. Felkészülésemet a dachsteini edzőtábor is segítette, ahol hegyi futással, valamint sífutással javítottam állóképességemet. *Dr. Boros György* vívőedzőm és *Pézsza Tibor* olimpiai bajnok elméleti és gyakorlati tanácsaival tovább pallérozhatom meglévő vívótudásomat.

• **Milyen eredményt szeretnél elérni még a profi versenyzői pályafutásod során?**

– Kívívni a kvalifikációt a 2012-es londoni olimpiára, ahol a legjobb nyolc közé szeretnék jutni.

• **Melyik érmedre vagy a legbüszkébb?**

– A törökországi vívó-világbajnokságon megszerzett bronzéremre vagyok a legbüszkébb.

• **Úgy tudom, hogy míg Popeyt a spenót tette legyőzhetetlenné, te az asszoid előtt elfogyasztott tonhalas rántottától**

kapsz új erőre. Ez lenne a titkos fegyvered?

– Nem szeretném a vívóellenfeleim előtt felfedni aduász lapjaimat. Ezeket a titkokat megtartanám magamnak.

• **Köszönöm, hogy megosztottad velem halfogyasztási szokásaidat, valamint hogy betekintést kaphattam versenyzői felkészülésedbe! Halevésben és aranyérmekben gazdag további vívószezonzokat kívánok!**

Polgár Bálint Dániel